

Nurmijärven kunnan konserniohje

1 § Konserniohjeen tarkoitus ja tavoite

Kunnan konserniohjeella luodaan puitteet omistajaohjaukselle kunnan tavoitteiden mukaisesti. Konserniohjeen tavoitteena on yhdenmukaistaa ohjauksen menettelytapoja ja tehostaa kuntakonsernin johtamisen edellytyksiä siten, että kuntakonsernia ja kunnan muuta toimintaa voidaan johtaa kokonaisuutena yhtenäisin periaattein ja kuntakonsernin kokonaisuuteen huomioon ottaen.

Konserniohjeella varmistetaan valtuuston tytäryhteisölle asettamien omistajapolitiittisten linjauksien sekä toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutus ja määritellään miten tytäryhteisöjen ohjaus, seuranta, raportointi ja valvonta on järjestetty.

2 § Konserniohjeen sitovuus

Konserniohje koskee kuntaa ja sen tytäryhteisöjä sekä näiden tytäryhteisöjä. Tytäryhteisöksi katsotaan osakeyhtiö, säätiö tai muu sellainen yhteisö, jossa kunnalla on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu määräysvalta. Kunta tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin.

Kunnan osakkuusyhteisöissä, kuntayhtymissä ja kunnan jäsenyyisyhteisöissä kunnan edustajien tulee pyrkiä siihen, että kunnan konserniohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä.

Konserniohje käsitellään ja hyväksytään kunnan tytäryhteisöjen yhtiökokouksessa ja hallituksessa sekä muiden kunnan määräysvallassa olevien yhteisöjen vastaavissa toimielimissä. Samalla tytäryhteisö sitoutuu konserniohjeen noudattamiseen kokonaisuudessaan.

Kuntakonsernissa hyväksytyt konserniohjeita noudatetaan konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä, jollei niitä koskevasta pakottavasta lainsäädännöstä, yhtiöjärjestyksestä, sopimuksista tai säännöistä muuta johdu.

Käyttäessään omistajaohjausta kunta ottaa huomioon kutakin yhteisöä koskevaan lainsäädäntöön sisältyvän yhteisön omistajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Omistajaohjausta ei saa käyttää siten, että yhteisön päätös tai toimenpide on omiaan tuottamaan yhteisön toiselle omistajalle tai muulle epäoikeutettua etua yhteisön tai yhteisön toisen omistajan kustannuksella (yhdenvertaisuusperiaate).

Konserniohjeeseen perustuvien yksittäisten ohjeiden ollessa ristiriidassa yhteisöä koskevien säännösten, kuten yhteisö- tai kirjanpitolainsäädännön tai muun pakottavan lainsäädännön kanssa, noudatetaan voimassa olevaa lainsäädäntöä. Yhteisön johdon on ilmoitettava ristiriidasta välittömästi kirjallisesti kunnanjohtajalle.

Konserniohje ei muuta tytäryhteisöjen, osakkuusyhteisöjen tai kuntayhtymän johdon oikeudellista asemaa tai vastuuta.

3 § Kuntakonsernin johtamisjärjestelmä ja toimivaltasuhteet

Konsernijohto, konsernijohtoon tehtävät sekä toimivalta on määritelty kunnan hallintosäännössä.

3.1 Valtuusto

- päättää omistajapolitiikasta osana kuntastrategiaa päättää sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan perusteista
- hyväksyy konsernitilinpäätöksen
- päättää kuntastrategiaan perustuen kuntakonserniin kuuluville yhteisöille asetettavista liiketoiminnan strategisista kehittämistavoitteista sekä toiminnan ja talouden tavoitteista
- asettaa halutessaan konsernijohdolle tavoitteita
- hyväksyy konserniohjeen
- hyväksyy kunnan tytäryhteisöjen hyvää hallintotapaa ja johtamista koskevan ohjeen

3.2 Konsernijohto

Konsernijohdon muodostavat kunnanhallitus, konsernijaosto ja kunnanjohtaja. Konsernijohto vastaa kuntakonsernin ohjauksesta sekä niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen asianmukaisuudesta ja tuloksellisuuden valvonnasta.

Tytäryhtiöiden hallitusten kokouksissa on konsernijohdon määräämällä edustajalla aina läsnäolo- ja puheoikeus. Edustajan nimeää konsernijaosto samassa yhteydessä kun yhtiökokousedustajista päätetään. Edustaja raportoi tarvittaessa konsernijaostolle.

Konsernijohto ei osallistu tytäryhtiöiden toiminnalliseen päätöksentekoon eikä päivittäisjohtamiseen muutoin kuin yhtiökokouksissa ja konserniohjeessa erikseen määritellyissä konsernijohdon ennakokäsityksen selvittämiseen piiriin kuuluvissa asioissa.

3.3 Kunnanhallitus

- päättää jäsenyys- ja konserniyhteisöjensä toiminnan seuraamisesta, kunnan kannanotoista yhtiökokouksissa tai muissa vastaavissa kokouksissa käsiteltäviin asioihin sekä ohjeiden antamisesta kuntaa näissä yhtiöissä ja muissa yhteisöissä edustaville henkilöille
- päättää vaatimuksen tekemisestä ylimääräisen yhtiökokouksen tai vastaavan kokouksen koollekutsumiseksi
- vastaa hyvän hallintotavan, sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan ohjeistamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta – antaa toimintakertomuksessaan selonteon sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä

3.4 Konsernijaosto

- vastaa konsernirakenteen strategisesta kehittämisestä
- valmistelee konsernin omistajaohjauksen näkökulmasta tytäryhtiöiden ja liikelaitosten toiminnan ja talouden tavoitteet
- seuraa ja arvioi yhtiöiden tavoitteiden toteutumista ja taloudellisen aseman kehitystä sekä tekee niiden perusteella tarvittaessa esityksiä kunnanhallitukselle
- valmistelee osaltaan esitykset konsernin omistajaohjauksen periaatteista, konserniohjeesta sekä hyvästä hallinto- ja johtamistavasta
- edesauttaa kunnan ja sen tytäryhteisöjen yhteistoimintaa sekä tytäryhteisöjen keskinäistä yhteistoimintaa
- antaa kunnan enakkokannan konserniohjeen edellyttämässä asioissa, ellei kyseessä ole konsernin kannalta niin merkittävä asia, että se pitää viedä kunnanhallituksen tai valtuuston päätettäväksi
- vastaa ohjeiden antamisesta kuntaa eri yhteisöjen hallintoelimissä edustaville henkilöille
- nimeää kunnan ehdokkaat jäsenyys- ja tytäryhteisöjen hallituksiin

- määrää tarvittaessa kohdan 3.2 mukaisen edustajan tytäryhteisöjen hallitukseen
- nimeää yhtiökokousedustajat ja antaa heille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet
- ohjaa ja valvoo omistajana konserniyhteisöjä siten, että nämä toimivat kuntakonsernin kokonaisedun ja valtuuston hyväksymien omistajaohjauksen periaatteiden mukaisesti
- vastaa konsernin omistajaohjauksen näkökulmasta konsernin tilojen hallinnan/tehokkaan käytön periaatteista ja yhteensovittamisesta

3.5 Kunnanjohtaja

- vastaa kokonaisvaltaisesti kuntakonsernin toiminnan ja talouden johtamisesta, kuntakonsernin sisäisestä valvonnasta ja konsernivalvonnasta ja sen järjestämisestä, riskienhallinnan järjestämisestä ja omistajaohjauksen toteuttamisesta
- vastaa kunnan tytär- ja osakkuusyhteisöjen ja muiden yhteistoimintayksiköiden asioiden valmistelusta kunnanhallitukselle ja konsernijaostolle
- seuraa ja edistää konserniohjeen ja Hyvä hallinto- ja johtamistapa –ohjeen (Kuntaliitto) toimivuutta

3.6 Tarkastuslautakunta

- huolehtii kunnan ja sen tytäryhtiöiden tarkastuksen yhteensovittamisesta
- arvioi valtuuston kunnalle ja tytäryhteisöille hyväksymien strategioiden sekä asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutusta
- arvioi onko toiminta kunnassa ja kuntakonsernissa järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla
- arvioi konsernijohtoon ja muiden tytäryhteisöjen valvontaan nimettyjen viranomaisten toiminnan tuloksellisuutta

Tarkastuslautakunnalla on oikeus saada selvityksiä ja asiakirjoja edellä mainittujen arviointitehtävien hoitamista varten.

4 § Edustajat konserniyhteisöjen hallintoelimissä

Nurmijärven kunnan edustajia hallintoelimiin valittaessa varmistetaan se, että edustajilla on liiketaloudellista ja tytäryhteisön toimialan sekä johtamisen asiantuntemusta ja mahdollisuus perehtyä yhteisön toimialan toimintaan.

Valinnat valmistellaan konsernijohtoon johdolla yhteistyössä poliittisten ryhmien kanssa. Hallitusjäsen ehdokkaiksi tulee nimetä ja valita tasa-arvolain mukaisesti tasapuolisesti naisia ja miehiä. Valintaprosessissa arvioidaan yhteisökohtaisesti etukäteen hallituksen jäseniltä edellytettävä asiantuntemus ja kokemus ja pyritään löytämään edellytykset täyttäviä jäsen ehdokkaita valintaprosessia varten. Tytäryhteisöjen hallituksella tulee kollektiivina olla toimialan tuntemuksen lisäksi riittävä liiketoiminnan ja talouden osaaminen sekä kyky ohjata toimitusjohtajaa yhteisölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

5 § Konsernin sisäinen yhteistyö

Kuntakonsernin johto ja tytäryhteisöjen johto edistävät vuorovaikutusta kunnan ja sen eri yksiköiden, tytäryhteisöjen, osakkuusyhteisöjen ja muiden toiminnalliseen kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen välillä. Vuorovaikutuksen lisäämiseksi molemmat osapuolet järjestävät erilaisia yhteistyöfoorumeita ja tilaisuuksia hallitusten puheenjohtajille ja jäsenille, toimitusjohtajille, yhteisöjen ja yksiköiden johdolle ja henkilöstölle.

Tytäryhteisöjen toimitusjohtajien ja hallituksen puheenjohtajien tulee aktiivisesti pitää yhteyttä konsernijohtoon ja keskustella tytäryhteisöjä koskevista kysymyksistä sekä erityisesti ennakkolupaa edellyttävistä asioista.

6 § Kunnan luottamushenkilöiden tietojensaantioikeuden turvaaminen

Kunnan luottamushenkilöllä on oikeus saada kunnan viranomaisilta sen hallussa olevia tytäryhteisöjen toimintaa koskevia tietoja, joita luottamushenkilö pitää toimessaan tarpeellisena ja jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaan eivät ole vielä julkisia ja jollei salassapittoa koskevista säännöksistä muuta johdu. Tietopyyntö esitetään kirjallisesti kunnanjohtajalle.

Luottamushenkilö ei saa luovuttaa tietojensaantioikeuden nojalla saamiaan tietoja eteenpäin, koska tiedot on tarkoitettu vain hänelle henkilökohtaisesti luottamustehtävän hoitamista varten. Asiakirjoihin tulee merkitä, mikäli ne ovat salassa pidettäviä.

7 § Keskitetyt konsernitoiminnot

Kuntakonsernissa hyödynnetään eri tukipalvelujen hankinta- ja volyymiedut sekä ammatti- ja erityisosaaminen.

Tytäryhtiöiden tulee neuvotella kunnan tilakeskuksen kanssa, mikäli niillä on toimitiloihin tai palvelutiloihin liittyviä lisätilatarpeita tai mikäli yhtiön omistamia toimitiloja tai palvelutiloja ei tarvita yhtiöiden omassa toiminnassa. Tytäryhteisöt sijoittuvat ensisijaisesti omistamiinsa tai kunnan omistamiin tiloihin. Konsernijaosto koordinoi konsernin toimitilojen ja palvelutilojen käyttöä silloin kun kyseessä on tytäryhtiöiden tai muiden kunnan tukemien yhteisöjen tilatarve.

Kunnan hankintavastuullisten kanssa neuvotellaan ja sovitaan tarkoituksenmukaisesta yhteistyöstä taloudellisten hyötyjen aikaansaamiseksi. Tytäryhteisöjen tulee noudattaa hankintalainsäädäntöä sekä soveltuvien osin kunnan hankintaperiaatteita ja hankinnoista erikseen annettuja ohjeita.

8 § Toiminnan suunnittelu, talous ja raportointi

Konsernijaosto käy vuosittain päättämiensä tytäryhtiöiden ja osakkuusyhtiöiden kanssa tulosohjausneuvottelun talousarviokäsittelyn yhteydessä koskien yhtiöille asetettavia kehittämistavoitteita sekä toiminnan ja talouden tavoitteita.

Tytäryhteisöt toimittavat talousarvion laadintaohjeissa ilmoitetussa aikataulussa seuraavan tilikauden tavoitteet ja niiden mittarit kunnanhallituksen ja valtuuston talousarviokäsittelyä varten. Tavoitteet tulee laatia siten, että ne ovat selkeästi mitattavissa ja arvioitavissa.

Konsernijaoston päättämien tytäryhtiöiden ja osakkuusyhtiöiden johto raportoi valtuustolle vähintään kerran vuodessa ja kunnanhallitukselle osavuosisikatsausten ja tilinpäätöksen yhteydessä asetettujen tavoitteiden toteutumisesta, toiminnan tuloksellisuudesta ja taloudellisen aseman kehityksestä sekä toiminnan kestävyteen ja omaisuuden arvon kehittymiseen olennaisesti vaikuttavista tekijöistä. Lisäksi yhtiöt raportoivat ennakkolupaa edellyttävien asioiden yhteydessä. Muut yhteisöt raportoivat valtuustolle kerran vuodessa tilinpäätöksen yhteydessä.

Kaikki tytäryhteisöt toimittavat hallintoelimiensä esityslistat ja pöytäkirjat kunnanjohtajalle ja tämän määräämille. Kyseiset asiakirjat on lähetettävä kunnanjohtajalle samanaikaisesti kuin ne lähetetään ko. yhteisön päätöksentekuelimiin kuuluville.

Kaikkien tytäryhteisöjen tilikausi on kalenterivuosi. Tytäryhteisöt käyttävät konsernijohdon hyväksymää tilinpitopalvelua. Konserniyhteisöjen on otettava huomioon kirjanpidon järjestämisessä konsernitilin päätöksen tarpeet.

Tytäryhteisöt noudattavat konsernijohdon antamia ohjeita rahoituksen suunnittelussa ja järjestämisessä. Konsernijohdolla on oikeus saada tytäryhteisöiltä tarpeelliset tiedot kuntakonsernin taloudellisen aseman arvioimiseen ja toiminnan tuloksen laskemiseen.

Tytäryhteisöjen merkittävät investoinnit, rahoitus-, laina-, takaus- ja vakuusasiat valmistellaan yhteistyössä kunnanjohtajan kanssa.

9 § Henkilöstö

Merkittävistä henkilöstöön liittyvistä asioista on neuvoteltava etukäteen konsernijohdon kanssa.

Tytäryhteisöt liittyvät Kuntien eläkevakuutuksen jäsenyhteisöiksi, mikäli niillä on henkilöstöä.

10 § Tiedottaminen

Kuntakonsernin viestinnän tulee olla aktiivista ja avointa.

Kuntalain 29 §:n mukaisesti kunnan on tiedotettava kunnan toiminnasta asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille.

Yhteisön tai säätiön on annettava tiedotusta kunnalle tiedotuksesta vastaavan viranhaltijan ohjeiden mukaiset tiedot. Ennen tietojen antamista yhteisön tai säätiön on arvioitava, voidaanko tiedot antaa aiheuttamatta yhteisölle haittaa.

Yhteisön tai säätiön on myös oma-aloitteisesti tiedotettava toiminnastaan ja taloudestaan. Yhteisön tai säätiön on informoitava kuntaa ennen merkittävän asian julkiseksi tuloa. Yhteisön tiedottamisen on tuettava konsernin asettamia tavoitteita.

Yhteisöjä koskevasta tiedotuksen tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä vastaa yhteisön puolesta hallitus ja toimitusjohtaja sekä kunnan puolella kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Tiedottamisessa ja tietojen antamisessa yhteisöjä koskevissa asioissa tulee huomioida kunnan yleiset tiedotusperiaatteet sekä julkisuus- ja salassapitosäännökset.

11 § Ennakkokannan hankkiminen

Tytäryhteisön on ennakkoon hankittava konsernijohdon suostumus seuraavissa asioissa:

- 1) liiketoiminnan merkittävä tai poikkeuksellinen laajentaminen suhteessa liikevaihtoon
- 2) merkittävä tai poikkeuksellinen investointi
- 3) yhtiöjärjestyksen muuttaminen
- 4) osakeanti tai muu pääomarakenteen muuttaminen
- 5) liiketoiminnan tai kiinteistön myyminen tai muu olennainen liiketoiminnan uudelleenjärjestely
- 6) lainanotto tai vakuuden antaminen
- 7) hakeutuminen selvitystilaan tai konkurssiin
- 8) tuloksen käsittely ennen yhteisön hallituksen tilinpäätöskäsittelyä
- 9) vaikutuksiltaan merkittävän oikeudellisen prosessin aloittaminen

- 10) toimitusjohtajan valinta ja palkkaus sekä toimitusjohtajalle maksettavat muut taloudelliset etuudet
- 11) tulospalkkiojärjestelmän käyttöönotto ja siinä tehtävät muutokset
- 12) muu yhtiön tulokseen, pääoman tuottoon tai riskiin olennaisesti vaikuttava tapahtuma.

Tytäryhteisöjen hallitusten puheenjohtajilla on velvollisuus selvittää ennen päätöksentekoa, onko kyseessä ennakkokannan selvittämistä vaativa asia. Tytäryhtiöiden toimitusjohtajat vastaavat suostumuksen hakemisesta. Ennakkokannan hankkiminen ei ole määrämuotoinen hallinnollinen toimi. Ennakkokanta voidaan hankkia esimerkiksi sähköpostilla tai henkilökohtaisesti keskustellen.

Ennakkokantaa koskeva tiedustelu toimitetaan kunnanjohtajalle, joka ratkaisee konsernijaoston antamien linjausten perusteella onko kyseessä asia, joka viedään asian merkittävyydestä johtuen konsernijaostoon päätettäväksi.

Ennakkokanta on aina varmennettava dokumentoimalla.

12 § Tytäryhteisöjen sisäinen valvonta, riskienhallinta ja sisäinen tarkastus

Tytäryhteisöjen hallitusten on huolehdittava siitä, että yhteisöjen sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty huolellisesti. Tytäryhteisöjen on otettava huomioon kuntakonsernin omistajapolitiittiset tavoitteet ja noudatettava konserniohjeita sekä valtuuston päättämiä sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan perusteita. Konsernijohton velvollisuutena on ohjata konserniyhteisöjä sekä valvoa niiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä.

Tytäryhteisöjen tulee säännöllisesti arvioida yhtiön sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisuutta. Sisäisen valvonnan avulla varmistetaan, että tavoitteet saavutetaan, toiminta on lakien, sääntöjen, ohjeiden ja päätösten mukaista, voimavarat ovat tuloksellisessa käytössä, omaisuus on turvattu sekä johdon saama informaatio oikeaa, tarkoituksenmukaista ja oikea-aikaista.

Tytäryhteisöjen hallitus vastaa siitä, että sisäinen tarkastus on järjestetty ja se on oikeassa suhteessa liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen nähden.

Tytäryhteisön hallitus vastaa riskienhallinnasta ja varmistuu siitä, että yhtiön toimintaan liittyvät riskit tunnistetaan, arvioidaan ja niitä seurataan. Hallituksen vastuulla on riskienhallinnan periaatteiden, yhtiön riskinkantokyvyn ja riskinottohalun määrittelemine. Riskien jatkuva tunnistaminen, arviointi, valvonta ja vähentäminen kuuluvat yhtiön operatiiviselle johdolle.

Tytäryhteisö raportoi konsernijohtolle riskienhallinnan toimintatavoista, niiden soveltamisesta ja tuloksista siten, että konsernijohtolla on riittävä kokonaiskuva ja kohtuullinen varmuus siitä, että tytäryhteisöjen riskienhallinta on asianmukaisesti järjestetty.

13 § Konsernivalvonta

Konsernivalvonnasta vastaa konsernijohto. Konsernivalvonnan kohdealueita ovat konserniyhtiöiden toiminnan tuloksellisuus ja taloudellisen aseman seuranta, analysointi ja raportointi. Konsernivalvonnassa seurataan myös valtuuston tytäryhtiöiden toiminnalle asettamien omistajapolitiittisten tavoitteiden toteutumista, lainsäädännön sekä konserni- ja hyvä hallinto- ja johtamistapa –ohjeen noudattamista, omaisuuden ja voimavarojen turvaamista.

14 § Tilintarkastus ja sisäinen tarkastus

Valtuuston asettama tarkastuslautakunta huolehtii kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Tarkastuslautakunta arvioi valtuuston kunnalle ja tytäryhteisöille asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutusta. Tarkastuslautakunnalla on oikeus pyytää ja saada yhtiöltä tietoja konserniyhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutumisen arvioimiseksi.

Kunnan tilintarkastusyhteisö toimii myös kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen tilintarkastusyhteisönä.

Kunnan sisäisellä tarkastuksella on oikeus pyytää ja saada tytäryhteisöiltä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arviointi- ja kehittämistoiminnan sekä muun tarkastustoiminnan edellyttämät tiedot. Sisäisellä tarkastuksella on oikeus tarkastaa tytäryhteisöjen toimintaa ja taloutta sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämiseen liittyviä prosesseja. Sisäisen tarkastuksen henkilöstö ei saa paljastaa sivulliselle haltuunsa mahdollisesti saamaansa salassa pidettävää tietoa.

Jos tilintarkastaja on esittänyt hallitukselle, toimitusjohtajalle tai muulle vastuuvolliselle huomautuksen seikoista, joita ei esitetä tilintarkastuskertomuksessa vaan tilintarkastuspöytäkirjassa tai –raportissa, huomautukset on kirjattava hallituksen pöytäkirjaan ja toimitettava pöytäkirja tiedoksi konsernijohdolle.

15 § Hyvä hallinto- ja johtamistapa kuntakonsernissa

Konserniohjeen liitteenä on Nurmijärven kuntakonsernin hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskeva ohje, joka määrittelee tytäryhteisöjen johdon eli hallituksen ja palkattujen johtajien roolia, velvollisuuksia ja suhdetta kuntaan osakkeenomistajana.

Konserniyhtiöiden tulee hyväksyä yhtiössä noudatettavat hyvän hallinnon ja johtamistavan periaatteet siten, että ne varmistavat, että tytäryhteisöissä toteutuvat terveet liikeperiaatteet, riittävä avoimuus, taloustietojen oikeellisuus, asianmukainen sisäinen valvonta ja riskienhallinta ja että kuntien omistuksia hoidetaan tarkoituksenmukaisesti, luotettavasti ja tehokkaasti kuntakonsernin kokonaisuena turvaten.

Hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevan ohjeen hyväksyy valtuusto ja tytäryhteisöjen hallitukset.

Tytäryhteisöjen hallitusten tulee tutustua kunnassa ja tytäryhteisöjen hallituksessa hyväksytyyn ohjeeseen ja noudattaa sitä hallitustyöskentelyssään.

Hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskeva ohje ohjaa myös yleisohjeena kuntaa yhtiökokouksessa edustavia ja muita kunnan puolesta omistajaohjausta käyttäviä.

16 § Ohjeen voimaantulo

Valtuusto hyväksyy konserniohjeen. Konserniohje astuu voimaan välittömästi hyväksymisen jälkeen.

Hyvä hallinto- ja johtamistapa Nurmijärven kuntakonsernissa (corporate governance)

1 Johdanto

1.1 Kuntakonserniin kuuluvien tytäryhtiöiden hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevan ohjeen tavoitteista ja tarkoituksesta

Hyvä hallinto- ja johtamistapa Nurmijärven kuntakonsernissa -ohjeen tavoitteena on tukea kuntakonsernin johtamisen edellytyksiä ja omistajaohjausta siten, että konsernia voidaan johtaa ja ohjata yhtenäisillä ohjeilla ja toimintaperiaatteilla. Tarkoituksena on yhtenäistää konserniin kuuluvien tytäryhtiöiden johtamis- ja hallintokäytäntöjä ja siten varmistaa, että tytäryhtiöissä toteutuvat terveet liikeperiaatteet, riittävä avoimuus, tulostietojen oikeellisuus, asianmukainen sisäinen valvonta ja riskien hallinta. Ohje osaltaan varmistaa, että kunnan omaisuutta hoidetaan tarkoituksenmukaisesti, tehokkaasti, tuottavasti ja luotettavasti kuntakonsernin kokonaisu-etu turvaten.

Ohje täydentää lakisääteisiä menettelytapoja ja kunnan konserniohjetta. Ohjeessa tuodaan esille osakeyhtiölain mukaiset osakkeenomistajan, hallituksen ja toimitusjohtajan roolit ja siihen liittyvä toimivalta sekä selkeytetään näiden eri roolien välistä työnjakoa ja vastuuta. Ohjeen pääasiallisena kohteena on yhtiön hallitus ja toimitusjohtaja.

Ohje toimii myös yleisohjeena kuntaa yhtiökokouksessa edustaville ja muille kunnan puolesta omistajaohjausta käyttäville. Tytäryhtiöiden hallitusten on noudatettava ohjetta toiminnassaan ja valmistellessaan asioita yhtiökokoukselle. Tytäryhtiöiden hallitukseen valittujen jäsenien tulee tutustua kunnassa ja tytäryhtiön hallituksessa hyväksytyihin ohjeisiin ja noudattaa niitä hallitustyöskentelyssään. Tytäryhtiön hallituksen puheenjohtajan tulee huolehtia hallituksessa hyväksytyt ohjeen antamisesta uudelle toimitusjohtajalle ja uusille hallituksen jäsenille heidän tultua valituksi tehtävänsä.

1.2 Ohjeen soveltamisala

Hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevan ohjeen hyväksyy valtuusto osana konserniohjetta ja antaa sen tytäryhtiöiden hallituksille toimintaohjeeksi. Ohjetta tulee noudattaa kuntakonsernissa ja konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä.

Kunnan osakkuusyhtiöissä kunnan edustajien tulee pyrkiä siihen, että hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevaa ohjetta noudatetaan soveltuvin osin. Ohje ei koske kuntayhtymien hallintoa ja johtamista.

2 Yhtiökokous

Yhtiökokousta koskevat osakeyhtiölain (624/2006) säännökset ovat lain II osan (Hallinto ja tilinpäätös) 5 luvussa (1-31 §). Sen lisäksi, mitä laissa säädetään, Nurmijärven kuntakonsernin tytäryhtiöissä:

Tytäryhtiöiden tulee toimittaa kutsu varsinaiseen yhtiökokoukseen kirjallisesti viimeistään kolme viikkoa ennen kokousta ja kutsu ylimääräiseen yhtiökokoukseen vähintään kaksi viikkoa ennen kokousta niin, että yhtiökokousasia ehditään käsitellä konsernijohdossa hyvissä ajoin ennen yhtiökokousta.

Varsinaisen yhtiökokouksen ja ylimääräisen yhtiökokouksen kutsun liitteenä tulee aina olla kokouksen asialista. Lisäksi kutsun liitteenä tulee olla kulloinkin kokouksessa käsiteltävistä asioista riippuen:

- tilinpäätös kokonaisuudessaan käsittäen tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot
- toimintakertomus
- tilintarkastuskertomus
- talousarvio mahdollisine vastikkeineen (asunto-osakeyhtiö, keskinäinen kiinteistö yhtiö)
- yhtiön hallituksen yksiselitteinen päätösehdotus mahdollisista muista asioista (yhtiöjärjestyksen muuttaminen, osakepääoman muuttaminen yms.)
- muut mahdolliset kokoukseen liittyvät asiapaperit.

Hallituksen puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä toimitusjohtaja osallistuvat yhtiökokoukseen. Myös muilla hallituksen jäsenillä on oikeus osallistua yhtiökokoukseen.

Yhtiön hallituksen jäsen ei voi toimia yhtiö- tai vuosikokousedustajana kokouksessa, jossa päätetään vastuuvapauden myöntämisestä hallituksen jäsenille.

Yhtiökokous valitsee hallituksen puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valitessaan hallituksen jäsenet. Hallituksen jäseneksi ja varajäseneksi valittavalta on ennen valintaa saatava kirjallinen suostumus tehtävään.

Allekirjoitetusta yhtiökokouspöytäkirjasta tulee lähettää jäljennös kunnan yhtiö- tai vuosikokousedustajalle ja kunnan kirjaamoon.

Yhtiön tulee ilmoittaa hallituksen varsinaiseksi jäseniksi, varajäseniksi, tilintarkastajaksi ja varatilintarkastajaksi valituille tahoille valinnasta kyseiseen tehtävään toimittamalla asianosaiselle ote yhtiökokouksen pöytäkirjasta.

3 Hallitus

Hallitusta koskevat osakeyhtiölain (624/2006) säännökset ovat lain II osan (Hallinto ja tilinpäätös) 6 luvussa (Osakeyhtiön johto ja edustaminen, 1-16 § ja 25-28 §). Sen lisäksi, mitä laissa säädetään, Nurmijärven kuntakonsernin tytäryhtiöiden hallituksia koskevat alla mainitut kohdat.

3.1 Hallituksen tehtävät

Hallituksen tehtävänä on edistää yhtiön ja osakkeenomistajien etua. Kunnan edustajien tulee huolehtia siitä, että kaikkien osakkeenomistajien edut tulevat tasapuolisesti huomioon otettua.

Hallitus

- kutsuu koolle yhtiökokouksen
- toimeenpanee yhtiökokouksen päätökset
- hyväksyy yhtiön strategian ja valvoo sen toteuttamista
- hyväksyy hyvää hallinto- ja johtamistapaa koskevat suositukset
- hyväksyy sisäisen tarkastuksen, valvonnan ja riskienhallinnan periaatteet ja seuraa niiden toteuttamista
- varmistaa johtamisjärjestelmän toiminnan
- hyväksyy budjetin
- valitsee ja erottaa toimitusjohtajan
- ohjaa, tukee ja valvoo määräyksin ja ohjein toimitusjohtajan vastuulla olevaa yhtiön päivittäisjohtamista siten, että hallituksella on riittävä ja ajantasainen kontrolli ylimmän johdon tehtävä- ja vastuualueista sekä yhtiön sisäisestä tilasta. Hallituksen jäsenen tiedonsaantipyynnöistä on määrätty tarkemmin luvussa 3.8.
- määrittää toimitusjohtajan toimisuhteen ehdot ja hyväksyy kirjallisen toimitusjohtajasopimuksen
- päättää yhtiön toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen epätavallisista ja laajakantoisista toimenpiteistä
- päättää yhtiön asioista sen mukaan kuin yhtiöjärjestyksessä on määrätty tai muutoin yhtiön sisäisesti on toimitusjohtajan kanssa sovittu
- huolehtii yhtiön asioiden tiedottamisesta, ellei sitä ole delegoitu hallituksen puheenjohtajalle tai toimitusjohtajalle tai muulle henkilölle
- edustaa yhtiötä ja kirjoittaa sen toiminimen
- antaa oikeuden yhtiön edustamiseen hallituksen jäsenelle, toimitusjohtajalle tai muulle henkilölle yhtiöjärjestyksen määräysten mukaan.

3.2 Hallituksen puheenjohtajan tehtävät

Hallituksen puheenjohtajalla ei ole oikeutta tehdä yksin päätöstä hallituksen puolesta, ellei hallitus ole nimenomaisesti erikseen valtuuttanut hallituksen puheenjohtajaa päättämään jostakin yksittäisestä asiasta.

Yhtiön tulee jakaa toimitusjohtajan ja hallituksen puheenjohtajan vastualueet selkeästi erillisellä hallituksen hyväksymällä työjärjestyksellä.

Hallituksen puheenjohtajan tehtävänä on muun muassa

- huolehtia, että hallitus on toimintakykyinen ja päätösvaltainen
- johtaa hallituksen työskentelyä niin, että hallitus huolehtii tehtävistään mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti
- seurata toimitusjohtajan tehtäviä ja valvoa, että toimitusjohtaja on tehtäviensä tasalla
- vastata siitä, että hallitus kokoontuu tarvittaessa tai jos hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja sitä vaatii
- hyväksyä toimitusjohtajan laatima esityslista hallituksen kokouksia varten
- johtaa ja kehittää hallituksen työskentelyä, valvoa kokousten valmistelua, toimia kokouksessa puheenjohtajana sekä huolehtia siitä, että kokouksesta pidetään pöytäkirjaa ja sen allekirjoittamisesta
- huolehtia osaltaan siitä, että kunnan tytäryhtiöissä noudatetaan kuntakonsernissa annettua tytäryhteisöjen konserniohjetta ja hyvästä hallinto ja -johtamistavasta annettuja ohjeita
- huolehtia erityisesti siitä, että konserniohjeen 11 §:ssä (ennakkokannan hankkimine) mainituista asioista on ennen hallituksen lopullista päätöstä hankittu konsernijohtajan ennakkolupa
- huolehtia siitä, että lakisääteiset ja yhtiöjärjestyksessä määrätyt toimenpiteet ja niihin liittyvät päätökset tehdään ajallaan
- hyväksyä toimitusjohtajan edustus- yms. kulut ja lomat
- pitää yhteyttä hallituksen jäseniin ja toimitusjohtajaan kokousten välillä
- pitää tarvittaessa yhteyttä omistajiin kuten esim. konsernijohtoon ja muihin sidosryhmiin myös yhtiökokousten välillä
- seurata tarkasti yhtiön toimintaa
- luoda osaltaan hyvä ilmapiiri hallituksen toiminnalle
- vastata siitä, että hallituksen työskentelyssä noudatetaan hallituksen hyväksymän työjärjestyksen määräyksiä.

Hallituksen ja sen puheenjohtajan tehtävät ovat strategisia. Hallituksen puheenjohtaja ei osallistu yhtiön operatiivisen toiminnan johtamiseen.

3.3 Hallituksen työskentely ja päätöksenteko

Puhelin- ja sähköpostikokoukset rinnastetaan tavanomaisiin kokouksiin ja niistä on laadittava normaaliin tapaan pöytäkirja.

Toimitusjohtajalla on oikeus olla läsnä hallituksen kokouksissa ja käyttää niissä puhevaltaa.

Hallituksen kokouksista on laadittava pöytäkirja, jonka kokouksen puheenjohtaja ja vähintään yksi hallituksen siihen valitsema jäsen allekirjoittavat. Hallitus voi myös päättää, että kaikki läsnäolijat allekirjoittavat pöytäkirjan. Sellaiset yhtiön ja sen osakkeenomistajan taikka hallituksen jäsenen väliset sopimukset ja sitoumukset, jotka eivät kuulu yhtiön tavanomaiseen liiketoimintaan, on merkittävä tai liitettävä hallituksen kokouksen pöytäkirjaan.

Hallituksen jäsenellä ja toimitusjohtajalla on oikeus saada eriävä mielipiteensä merkityksi pöytäkirjaan.

Hallituksen jäsenten on säilytettävä saamiaan asiakirjoja ja muuta tietoa huolellisesti ja niin, ettei ulkopuolisilla ole pääsyä liikesalaisuudeksi katsottavaan tietoon.

Myös asiakirjoja tuhottaessa hallituksen jäsenten on toimittava niin, ettei ulkopuolisella ole pääsyä liikesalaisuudeksi katsottavaan tietoon.

Hallitus ei saa tehdä päätöstä tai ryhtyä muuhun toimenpiteeseen, joka on omiaan tuottamaan osakkeenomistajalle tai muulle henkilölle epäoikeutettua etua yhtiön tai toisen osakkeenomistajan kustannuksella.

Hallitus tai hallituksen jäsen ei saa noudattaa sellaista yhtiökokouksen tai yhtiön muun toimielimen päätöstä, joka on osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen vastaisena pätemätön.

3.4 Hallituksen työjärjestys

Hallituksella on oltava työjärjestys, johon on kirjattu hallituksen työskentelytavat, kokousten pöytäkirjaaminen ja hallituksen kokoontumisaikataulu. Hallituksen työjärjestysmallina voidaan käyttää esimerkiksi Kuntaliiton mallia.

3.5 Hallituksen kokoukset

Yhtiön on ilmoitettava tilikauden aikana pidettyjen hallituksen kokousten lukumäärä sekä jäsenten osallistuminen hallituksen kokouksiin toimintakertomuksessaan.

3.6 Hallituksen toiminnan arviointi

Hallituksen on arvioitava vuosittain toimintaansa ja työskentelytapojaan hallitus-työskentelyn kehittämiseksi. Arviointi voidaan toteuttaa sisäisenä itse arviointina tai käyttää ulkopuolista arvioitsijaa. Arvioinnin keskeisistä tuloksista tulee raportoida kirjallisesti konsernijohdolle.

3.7 Hallituksen jäsenten valinta

Yhtiökokous valitsee hallituksen jäsenet yhtiöjärjestyksen mukaiseksi toimikaudeksi. Hallituksen jäseneksi ja varajäseneksi valittavalta on ennen valintaa saatava kirjallinen suostumus tehtävään.

Kuntakonserniin kuuluvissa yhtiöissä tai yhtiöissä, joissa kunnilla on enemmistö, on hallituksen jäsen ehdokkaiden nimeämisessä ja valinnassa noudatettava naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia (609/1986).

Hallituksen jäsenten lukumäärän ja hallituksen kokoonpanon on mahdollistettava hallituksen tehtävien tehokas hoitaminen. Kokoonpanossa tulee ottaa huomioon yhtiön toiminnan tarpeet ja yhtiön kehitysvaihe. Hallituksen tehtävien ja tehokkaan toiminnan kannalta on tärkeää, että hallitus koostuu jäsenistä, joilla on riittävä ja monipuolinen osaaminen sekä toisiaan täydentävä kokemus yhtiötoiminnan hallinnosta ja johtamisesta sekä yhtiön toimialasta. Hallituksen tulee koostua henkilöistä, joilla on asiantuntemusta ja kykyä operatiivisen johdon ohjaukseen ja

tukemiseen sekä mahdollisuus käyttää riittävästi aikaa tehtävän hoitamiseen.

Hallitukseen on perusteltua valita vähintään viisi ja enintään yhdeksän jäsentä lukuun ottamatta tehtäväalueeltaan suppeita pieniä yhtiöitä, joihin valitaan kolme jäsentä. Henkilöstön tai kiinteistöyhtiöissä asukkaiden edustaja valitaan hallitukseen, mikäli säännökset sitä edellyttävät.

3.8 Hallituksen tiedonsaanti ja uuden hallituksen jäsenen perehdyttäminen

Yhtiön toiminnasta on annettava hallitukselle riittävät tiedot.

Hallituksen yksittäisen jäsenen on osoitettava mahdolliset tiedonsaantipyynnönsä toimitusjohtajalle tai hallituksen puheenjohtajalle, jotka puolestaan huolehtivat siitä, että pyydetyt tiedot tulevat tarpeellisessa määrin koko hallituksen ja toimitusjohtajan tietoon.

Hallituksen jäsenen suoraan yhtiön organisaatiolle tai konsernin yksittäiselle toimihenkilölle osoittama pyyntö tulee toimittaa tiedoksi toimitusjohtajalle tai hallituksen puheenjohtajalle.

Uusi hallituksen jäsen tulee erikseen perehdyttää yhtiön toimintaan.

3.9 Hallituksen jäsenten riippumattomuus

Hallituksen keskeinen tehtävä on valvoa yhtiön toimivan johdon toimintaa. Valvonnan edistämiseksi hallitusten jäsenten on oltava yhtiöstä aidosti riippumattomia.

Hallituksen jäsen ei ole riippumaton, jos

- jäsenellä on työ- tai toimisuhte yhtiöön tai sen kilpailijaan

- o jäsen on ollut työ- tai toimisuhteessa yhtiöön viimeisen kolmen vuoden aikana ennen hallituksen jäsenyyden alkamista
- o jäsen saa yhtiöltä tai yhtiön toimivaan johtoon kuuluvilta henkilöiltä vähäistä suuremman korvauksen hallitustehtäviin liittymättömistä palveluista tai muusta neuvonnasta, esimerkiksi konsulttitehtävistä yhtiössä
- o jäsen kuuluu toimivaan johtoon toisessa yhtiössä ja yhtiöiden välillä on tai on viimeisen vuoden aikana ollut asiakkuus, toimittajuus tai yhteistyösuhde, joka on merkittävä toiselle yhtiölle
- o ristikkäinen valvontasuhte (kahdessa yhtiössä jäsenet ovat ristikkäin toistensa toimivassa johdossa ja hallituksessa)

Hallituksen jäsenet eivät voi olla työ- tai virkatehtävissään esimies-alaisuuhteessa. Määräys ei koske henkilöstön edustajaa yhtiön hallituksessa.

3.10 Hallituksen jäsenistä ilmoitettavat tiedot

Suostumuksen yhteydessä hallituksen jäsenet täyttävät hallituksen jäsenen perustietoilmoituksen, jossa ilmoitetaan:

- nimi
- syntymävuosi
- osoite
- mahdolliset sidonnaisuudet yhtiöön tai muihin yhtiöihin, mikäli sidonnaisuudella voi olla merkitystä tehtävien hoitamisen kannalta

Yhtiön on pidettävä yllä vastaavaa rekisteriä hallituksen jäsenistä. Perustietoilmoituksella annettavissa tiedoissa tapahtuneista olennaisista muutoksista on viipymättä ilmoitettava yhtiölle.

4 Toimitusjohtaja

Toimitusjohtajaa koskevat osakeyhtiölain (624/2006) säännökset ovat lain II osan (Hallinto ja tilinpäätös) 6 luvussa (Osakeyhtiön johto ja edustaminen, 17-20 § ja 25-28 §). Sen lisäksi, mitä laissa säädetään, Nurmijärven kuntakonsernin tytäryhtiöiden toimitusjohtajia koskevat alla mainitut kohdat.

4.1 Tehtävät ja vastuut

Toimitusjohtajan tehtäviä ovat muun muassa

- toteuttaa hallituksen hyväksymää strategiaa
- yhtiön liiketoimintojen suunnittelu, johtaminen ja valvonta
- yhtiön ylempien elinten, kuten hallituksen toimintojen valmistelu, esittely ja päätösten täytäntöönpano
- informoida hallituksen puheenjohtaja tytäryhtiön päivittäistilanteesta
- yhtiön muun kuin hallituksen päätösvallassa olevan henkilöstön palvelukseen ottaminen
- tavanomaisten hankinta- ja asiakassopimusten tekemisestä huolehtiminen
- hankkia ennen yhtiön sisäistä päätöksentekoa riittävän ajoissa konsernijohtajan ennakkokanta konserniohjeen 11 §:ssä mainituissa asioissa
- huolehtia siitä, että yhtiön kaupparekisteritiedot ovat ajan tasalla
- huolehtia siitä, että yhtiön osake- ja osakasluettelot ovat ajan tasalla
- huolehtia siitä, että yhtiölle otetaan toimitusjohtajaa ja hallitusta koskevat vastuuvakuutukset
- edustaa yhtiötä tehtäviinsä kuuluissa asioissa.

4.2 Nimittäminen

Hallitus nimittää toimitusjohtajan ja hänen sijaisensa.

Yhtiön hallituksen puheenjohtajan on hankittava kunnan konsernijohtajan ennakkokanta toimitusjohtajan valintaan ja palkkaukseen sekä mahdollisen tulospalkkiojärjestelmän käyttöönottoon tai sen muutokseen. Yhtiön toimitusjohtajalta ja hänen sijaiseltaan on saatava ennen nimitystä kirjallinen suostumus tehtävään.

4.3 Toimitusjohtajasopimus

Toimitusjohtajan palvelussuhteen keskeisistä ehdoista on laadittava yhtiön ja toimitusjohtajan välillä kirjallinen toimitusjohtajasopimus, jonka hallitus hyväksyy. Kunnan tytäryhtiöiden on noudatettava toimitusjohtajasopimuksen tekemisessä

konsernijohdon kanssa sovittuja toimintatapoja. Ennen toimitusjohtajasopimuksen lopullista hyväksyntää tulee se käsitellä konsernijohdon kanssa. Hallituksen puolesta sopimuksen allekirjoittaa hallituksen puheenjohtaja.

Toimitusjohtajan tulee ilmoittaa sivutoimensa hallituksen hyväksyttäväksi ja omat ja lähiomaisen omistukset muissa yhtiöissä ja muut seikat, mikäli omistuksella voi olla merkitystä tehtävien hoitamisen kannalta. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös olennaisia muutoksia mainituissa seikoissa.

5 Yhtiön muu johto

Yhtiön on toimintakertomuksessa esitettävä johdon organisaatio. Mikäli yhtiössä on johtoryhmä, yhtiön on selostettava johtoryhmän kokoonpano, tehtävät sekä jäsenten vastualueet.

Johtoryhmän pääasiallinen tehtävä on avustaa toimitusjohtajaa päätöksentekemisessä ja päätöksenteossa. Johtoryhmän päätökseksi tulee toimitusjohtajan mielipide.

6 Palkkiot ja palkitseminen

6.1 Hallitusten jäsenten palkkiot

Yhtiökokouksessa päätetään yhtiön hallituksen jäsenten kokous- ja vuosipalkkiosta konsernijohdon hyväksymien määräytymisperusteiden mukaisesti. Hallituksen jäsenille voidaan maksaa palkkiota ainoastaan hallituksen kokoustyöskentelystä. Korvauksena voidaan maksaa kokous- ja/tai vuosipalkkioita.

Hallituksen jäsenet eivät voi olla osallisena yhtiön tulospalkkio- tai muissa vastaavissa järjestelmissä. Tämä määräys ei koske henkilöstön edustajaa yhtiön hallituksessa.

6.2 Toimitusjohtajan ja muun johdon palkitseminen

Tulospalkkio ja muiden yhtiön sisäisten palkitsemisjärjestelmien kehittäminen on yhtiön hallituksen vastuulla. Yhtiön hallitus päättää toimitusjohtajan palkitsemisesta. Yhtiön hallituksen puheenjohtajan on hankittava konsernijohdon ennakkolupa tytäryhtiön toimitusjohtajan palkkaukseen sekä mahdollisen tulospalkkiojärjestelmän käyttöönottoon tai sen muutokseen ennen päätöksentekoa.

Yhtiön toimitusjohtajan palkitsemisjärjestelmässä ei käytetä optio- tai osakeperusteista palkitsemista.

6.3 Palkitsemisjärjestelmä ja palkitsemista koskevat periaatteet sekä palkkoja ja palkkioita koskevien tietojen ilmoittaminen

Yhtiön hallituksen on selostettava yhtiön toimitusjohtajalle ja muulle henkilöstölle suunnatun palkitsemisjärjestelmän periaatteet ja päätöksentekojärjestys sekä mahdolliset lisäeläkejärjestelmät ja yhtiön toimitusjohtajalle ja henkilöstölle vii-

meisellä tilikaudella maksettujen tulospalkkojen ja -palkkioiden määrä ja palkitsemisen perusteet toimintakertomuksessa.

Toimintakertomuksessa on myös mainittava, mikäli tulospalkkiota ei ole maksettu.

Hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle ja toimitusjohtajan sijaiselle viimeksi päättyneen tilikauden aikana maksettujen palkkojen ja palkkioiden sekä luontais-
etujen yhteismäärä on ilmoitettava yhtiön tilinpäätöksessä.

7 Valvonnan järjestäminen ja riskien hallinta

7.1 Raportointi

Yhtiön hallituksen on huolehdittava, että yhtiössä on säännöllinen raportointi tavoitteiden toteutumisesta ja toiminnasta, joka on oikeassa suhteessa liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen.

7.2 Sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan toimintaperiaatteet

Yhtiön hallituksen on määriteltävä sisäisen valvonnan toimintaperiaatteet. Yhtiön toimitusjohtajan on huolehdittava riittävän ja toimivan sisäisen valvonnan toteuttamisesta ja ylläpitämisestä sekä toimivuuden varmistamisesta.

Konsernivalvonnasta vastaa kunnan konsernijohto. Vuosittain kunnan konsernitalinpäätöksessä annetaan kunnanhallituksen selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä.

7.3 Riskien hallinta

Yhtiön hallituksen on selostettava toimintakertomuksessa hallituksen tietoon tulleita merkittävämpiä riskejä ja epävarmuustekijöitä sekä periaatteet, joiden mukaan riskienhallinta on järjestetty. Sisäinen tarkastus ja tilintarkastaja arvioivat niitä prosesseja, joilla organisaatioissa varmistetaan, että merkittävät riskit on ymmärretty ja että niitä hallitaan asianmukaisesti.

7.4 Sisäinen tarkastus

Yhtiön hallituksen on huolehdittava siitä, että yhtiön sisäinen tarkastus on liiketoiminnan luonteen perusteella asianmukaisesti järjestetty ja se on oikeassa suhteessa liiketoiminnan laatuun ja laajuuteen nähden. Kunnan sisäinen tarkastus konsultoi ja arvioi tarvittaessa niitä prosesseja, joilla yhteisöissä varmistetaan, että sisäinen valvonta on asianmukaisesti järjestetty, merkittävät riskit ymmärretty ja että niitä hallitaan asianmukaisesti.

7.5 Tytäryhteisön muu valvonta

Valtuuston hyväksymän konserniohjauksen periaatteiden mukaisesti konsernijohto voi nimetä konsernijohtoon edustajan, jolla on läsnäolo- ja puheoikeus yhteisön hallituksessa tai vastaavassa toimielimessä.

Konsernijohtajan edustaja toimii konsernijohtajan ja tytäryhteisön välisenä yhteyshenkilönä ja valvoo valtuuston asettamien omistajapoliittisten linjauksien sekä toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista. Lisäksi konsernijohtajan edustaja seuraa konsernijohtajan toimivuutta tytäryhteisössä ja raportoi tarvittaessa kunnanjohtajalle.

Yhtiön toimitusjohtajan tehtävä on hankkia ennen yhtiön sisäistä päätöksentekoa riittävän ajoissa konsernijohtajan ennakkokanta konsernijohtajan 11 §:ssä mainituissa asioissa. Ennakkokantamenettelyn mukaisissa asioissa konsernijohtajan edustaja voi toimia yhteyshenkilönä yhtiön hallituksen puheenjohtajan, yhtiön toimitusjohtajan sekä konsernijohtajan välillä.

8 Tilintarkastus

Tytäryhtiön ja tilintarkastajan välisessä tilintarkastusta koskevassa sopimuksessa on edellytettävä, että yhtiön tilintarkastaja on velvollinen tilintarkastuskertomuksessaan nimenomaisesti lausumaan tilinpäätöksen vahvistamisesta, tuloksen käsittelystä hallituksen esittämällä tavalla sekä vastuuvapaudesta, vaikka TTL ei siihen velvoita. Jos tilintarkastaja on esittänyt hallitukselle, toimitusjohtajalle tai muulle vastuuvastuulle huomautuksen seikoista, jota ei esitetä tilintarkastuskertomuksessa vaan tilintarkastuspöytäkirjassa, huomautukset on kirjattava hallituksen pöytäkirjaan ja toimitettava pöytäkirja tiedoksi kunnan konsernijohtajalle.

Yhtiön on ilmoitettava toimintakertomuksessa tai sitä vastaavassa kertomuksessa tilintarkastajan palkkiot tilikaudelta. Jos tilintarkastajalle on maksettu palkkiota tilintarkastukseen liittymättömistä palveluista, nämä palkkiot on ilmoitettava erikseen.

9 Konsernin sisäinen yhteistyö

Konsernihallinto järjestää tytäryhteisöjen toimitusjohtajille, hallituksen puheenjohtajille ja jäsenille sekä tarvittaessa muulle henkilöstölle tilaisuuksia, joilla pyritään edistämään konsernin sisäistä yhteistyötä ja parhaimpien käytäntöjen omaksumista. Tytäryhteisöjen edustajat ovat velvoitettuja osallistumaan näihin tilaisuuksiin.

Konsernijohto ei osallistu tytäryhtiöiden toiminnalliseen päätöksentekoon eikä päivittäisjohtamiseen muutoin kuin yhtiökokouksissa ja konsernijohtajan konsernijohtajan ennakkoluvan selvittämisen piiriin kuuluvissa asioissa.

10 Viestintä

Tytäryhteisöä koskevasta viestinnästä vastaa yhteisön puolella hallitus ja toimitusjohtaja sekä kunnan puolella konsernijohto.

Mikäli yhteisön toiminta on laajaa tai yleistä mielenkiintoa herättävää, on yhteisön huolehdittava, että yhteisössä laadittu vuosikertomus on yleisesti saatavilla. Vuosikertomus ja vastaavat tiedot ovat yleisesti saatavilla, mikäli ne ovat yhteisön Internet-sivuilla.

11 Julkiset hankinnat

Kuntakonserniin kuuluvan tytäryhteisön ollessa julkisista hankinnoista annetun lain tarkoittama hankintayksikkö, on hallituksen ja toimitusjohtajan valvottava, että yhteisössä noudatetaan julkisista hankinnoista annettuja säädöksiä ja ohjeita.

Yhteisön hallituksen ja toimitusjohtajan tulee huolehtia siitä, että tytäryhtiö ei menetä hankintalainsäädännön tai oikeuskäytäntöön perustuvaa sidosyksikköasemaa suhteessa kuntaan ilman konsernijohdolle annettua etukäteistietoa asiasta, jotta konsernijohto voi tarvittaessa esittää kantansa asiaan.

Hallituksen ja toimitusjohtajan on myös valvottava, että tytäryhteisössä noudatetaan harmaan talouden torjunnasta annettuja säännöksiä ja ohjeita.

12 Lahjoman vastaiset periaatteet

Tytäryhteisön on noudatettava hyvää liiketapaa kestityksen ja muun vieraanvaraisuuden tarjoamisen ja vastaanottamisen suhteen. Tytäryhteisön on soveltuvin osin noudatettava kunnan antamia ohjeita ulkopuolisten kustantamista matkoista ja muiden taloudellisten etujen vastaanottamisesta ja antamisesta.

Tytäryhteisöt eivät anna taloudellisesta tukea poliittiseen toimintaan.

13 Vaitiolovelvollisuus ja asiakirjajulkisuus

Tytäryhteisön hallituksen jäsen, toimitusjohtaja, konsernihallinnon edustaja tai muu kunnan viranhaltija ei saa paljastaa ulkopuoliselle tytäryhteisön liikesalaisuuteen kuuluvaa asiaa.

Tytäryhteisössä saatua tietoa liikesalaisuudesta ei saa oikeudettomasti käyttää eikä ilmaista hankkiakseen itselleen tai toiselle etua ja toista vahingoittaakseen.

Hallituksen jäsenen, toimitusjohtajan ja konsernihallinnon edustajan on lisäksi säilytettävä saamiaan asiakirjoja ja muuta tietoa huolellisesti ja niin, ettei ulkopuolisilla ole pääsyä liikesalaisuudeksi katsottavaan tietoon. Myös asiakirjoja tuhottaessa edellä mainittujen henkilöiden on toimittava niin, ettei ulkopuolisella ole pääsyä liikesalaisuudeksi katsottavaan tietoon.

14 Vastuuvakuutukset

Tytäryhteisöllä on oltava riittävä vastuuvakuus hallituksen jäsenille ja toimitusjohtajalle, mikäli se on riskeiltä suojautumisen kannalta perusteltua.